

ՀԱԻԱՏԱԼ ԵՒ ՏԱՌԱՊԻԼ

Ստեղծագործելու կենսատու երկու քեռեռներ կան, որոնք կը բխին նուիրումի, գոհողութեան եւ տառապանքի հոգեկան ապրումէ։ Այս կենդանարար ապրումի առանձնաշնորհը կու գայ երկնառաք կոչումէ, որ կարելիութիւնը կ'ընծայէ ենթակային դառնալ աստուածաման։

Հարեւանցի ակնարկով ու անձնասիրական տրամադրութեամբ որքա՞ն անիմաստ եւ խորթ կը թուի «տառապանք»ը զօդել «հաւատք»ի հետ։ Բնական մարդը (անձնակեդրոն ու անկարեկիր) հողաշէն ու նիւթեղէն յօրինուած էակը, նախ քան ստանալը աստուածային շունչ, ներգործութիւն, լուսաւորութիւն ու քանականութիւն, անկարելի էր որ կարենար տեսնել տառապանքին ու ցաւին ստեղծագործ գերգործութիւնը։

Անհատներու եւ ազգերու, Աստուծոյ դէմ կասկածի եւ ըմբոստացումի գլխաւոր պատճառներէն մին, եղած է մարդկային ցաւն ու տառապանքը։ Նոյնիսկ մեր ազգային հարազատ քանստեղծներն իսկ, յաճախ հարց տուած են ըսելով. «Ո՞ւր էր Աստուած Մեծ եղեռնի պահուն»։

Հարցումը տեղին է եւ արդար։ Որովհետեւ մարդկային մտածումն ու խորհրդածութիւնը կարելի չէ զսպել կամ սանձահարել։ Լեզուն կարելի է հնազանդեցնել, սակայն միտքը ո՛չ։ Ինչո՞ւ, որովհետեւ մարդկային միտքը՝ աստուածային այն կայծն է, որ մարդ էակը կը զատորոշէ ուրիշ արարած-ներէն։ Միտքն ու մտածումը, մարդու շնորհուած գրաւականն է, որ ինք կը պատկանի Արարիչ Աստուծոյ։ Մարդկային միտքը անկապտելի է։ Աստուած մեր միտքը չսանձահարեք, այլ կը լուսաւորէ։ Մեզի

թողած է քնորոշելը ու կշռադատելը։

Յիսուս Քրիստոսի քացայայտած հաւատքի ու տառապանքի նորայայտ իրադարձութիւնը, քրիստոնէական հարուստ իմաստին մէջ, ըմբռնելու համար, մարդ կարիք ունի հոգեկան յափշտակութեան։ Ինչո՞ւ, որովհետեւ հեթանոսական դարերու անիմանալին եւ անըմբռնելին՝ Քրիստոսի սրբարար Խաչելութեան լոյսին տակ ըմբռնելի կը դառնայ։

Մարդկային հոգին այնքա՞ն քաղ է, ու քաղմակողմանի՝ անոր ըմբռնումներու, ապրումներու ձեւերն ու կերպերը, որ անոնց իւրաքանչիւրը իր արտայայտութեան լեզուն եւ առանձնատկութիւնները ունի։ Հետեւաբար արդի դարու հաւատացեալ մը Քրիստոսի նշմարտութեան լուսամուտէն դիտելու է, ըմբռնելու համար աստուածային շնորհը եւ Յիսուս Քրիստոսի յաւերժարոյր խօսքերը, երբ Ան խօսեցաւ տառապանքի մաքրագոյնի ու բիրեղացուցիչ հաւատքին մասին։

«Յիսուս սկսաւ յստակօրէն յայտնել աշակերտներուն, թէ պէտք է որ ինք երուսաղէմ երթայ, շատ չարչարանքներ կրէ քահանայապետներէն, դպիրներէն, ժողովուրդի ծերերէն, եւ սպաննուի...»։

Հաւատքի ժայռահիմ՝ Յիսուս Քրիստոսի խօսքերուն մէջ հերոսանալու հեթանոս պայքարամարտի գաղափարը չկայ, այլ կա՛յ Իր առաքելութեան նուիրումն ու հաւատարմութիւնը, որոնք ո՛չ պարագայական են ու ո՛չ ալ շահադիտական։ Երկնային Պատգամաբեր Մեսիան կը զոհաբերէ Իր Անձը մարդկութեան համար ու Իր Կամքը կը նուիրէ Հօր Աստուծոյ հանճարեղ

կամեցողութեան: Երկնաքաշի Սիրոյ արիութիւնը իր լրումին հասցնելու համար, անհուն Զգաստութիւն՝ Յիսուս, կ'ընդառաջէ եւ կը յօժարի տառապիլ, անարգուիլ ու անարդարօրէն մահուան դատապարտուիլ:

Անձնամատոյց Յիսուս երբ կ'ըսէ. «Ես եմ նամբան»: Ան ըսել չուզեր թէ Իր նամբան սալալատակուած է ոսկիով ու լուսազարդուած արդի ելեկտրական լոյսերով, այլ Իրեն հաւատալ ու Իրեն հետեւիլ՝ իր մէջ կը պարփակէ տառապանք, ցաւ ու գոհողութիւն: Ոչ թէ սուրով ու զէնքով եղած հերոսութիւն, այլ անձնագոհութեամբ ու անձուրացութեամբ կատարուած հերոսութիւն: Քրիստոսի նամբան այն վերելքն է, որ մարդ էակը կը բարձրացնէ անասնութենէ դէպի աստուածանմանութիւն, նիւթեղէնէ դէպի հոգեղէն, եւ ժամանակաւորէն դէպի յաւերժութիւն:

Աստուած անգնենիլի Իսկութիւնն է ու անհասանելի մարդկային պարզ հետաքրքրութեամբ, որովհետեւ Ան սուրբ է ու երկնային անդիմադրելի Զօրութիւն: Ան, մարդկայինը՝ գերմարդկայինի կը վերածէ, կաւը՝ լոյսի, տկարութիւնը՝ զօրութեան: Աւելի խորապէս կարելի է երեւակայել զԱստուած, քան թէ քացատրել, եւ ա՛յլ աւելի իրապէս գոյ է Ան, քան թէ կրնանք երեւակայել Զինք: Մարդ՝ Աստուծոյ լծակցութեամբ միայն կրնայ իր կոչումը իրագործել այս աշխարհի վրայ:

Վերոյիշեալ անըմբռնելի նամբան հասկնալն ու գիտնալը հոգեկան եւ փորձառական վարժութիւն կը պահանջէ: Ողիմպիականի մրցորդ մարզիկներ հանգստաւէտ ու դիւրակեաց նամբով չէ՝ որ կը հերոսանան եւ կը խլեն դափնեպսակներ, այլ անդու եւ յարատեւ աշխատանքով, երբեմն վիրաւորուելով իսկ եւ ֆիզիքական ցաւեր քաշելով աննահանջօրէն կ'արշաւեն դէպի իրենց

նպատակակէտը:

Դիտենք բնական մարդը, աշակերտող հաւատացեալ մը, սակայն յաւակնոտ հաւատացեալ մը, որ չէ մերկացած իր հին նախապաշարումներէն՝ հեթանոս մտածումներէ: Այս աշակերտը կը ներկայանայ մեզ Աւետարաններուն մէջ որպէս Պետրոս՝ մէկը տասներկու ընտրեալներէն: Յիշողութեան արժանի դրուագը, Պետրոս առաքեալի մէկ տխուր եւ սակայն փոքր երեսակներէն մին է, քաղմաքիւ հաւատացեալներու կեանքէն ներս ու պատճառ դարձած եկեղեցիներու ուժացման ու անտարբերութեան: Պետրոս աշակերտի հատուածական այս միջադէպը հետեւեալն է: Ան կը ներկայացնէ ընդհանուր հաւատացեալները: Ան կ'անապարէ իր դատողութեան մէջ, իբր թէ կ'ուզէ խրատել Յիսուս Վարդապետը ու կը սկսի վիճիլ Անոր հետ ըսելով.

«Քաւ լիցի քեզ, Տէ՛ր, այդ քանը քեզի չի պատահիր»:

Յիսուս նախապէս սկսած էր յստակօրէն յայտնել աշակերտներուն, թէ պէ՛տք է որ Ինք երուսաղէմ երբայ, շատ չարչարանքներ կրէ քահանայապետներէն, դպիրներէն, ժողովուրդի ծերերէն, եւ սպաննուի ու երրորդ օրը յարութիւն առնէ: Երբ Պետրոս կ'ընդդիմանայ Յիսուսի, մեր Տէրը դառնալով Պետրոսին կ'ըսէ.

«Ետի՛ս գնա, Սատանայ՝ դուն գայրակղութիւն ես ինծի համար, որովհետեւ քու մտածումներդ Աստուծոյ մտածումները չեն, այլ՝ Մարդոց»

Մատթ. ԺԶ. 22-23:

Յիսուս Քրիստոսի ամենաաւանջելի խօսքերէն մին հետեւեալն է. «Քու մտածումներդ Աստուծոյ մտածումները չեն»: Ի՛նչ հսկայ տարբերութիւն կայ բնական մարդու եւ Մարդեղեալ Յիսուսի մտածումներուն միջեւ: Ահաւասիկ շողշողուն տեսլական մը, գեղազմայլ

մտատիպար մը եւ հմայագեղ ճանապարհ մը, որ ուղղութիւն կու տայ բնական մարդուն ստանալու տեսիլք, որ աստուածային է եւ ստեղծագործ:

Այսպիսի ելարան մըն է, որ մագլցեցան այն սուրբերը, որ Հայ մատենագրութեան մէջ կը կոչուին Նարեկացիներ, Շնորհալիներ, Մեսրոպներ, Լուսաւորիչներ, Սանդուխտներ եւ Շուշան վարդենիներ: Վերոյիշեալ սուրբերուն նախա-աշակերտը եղած էր Պօղոս առաքեալ, որ նախ քան իր հրաշունչ քարոզութիւնները ու վարակիչ սիրոյ շատրուան նամակագրութիւնը, ինքզինք մեկուսացուցած էր աշխարհէ ու իր քարեկամներէն: Ան դարձած էր անապատականը Արաբիոյ կիզիչ անապատներուն մէջ ու քանի մը տարիներ հսկումով ու աղօթքով ստացաւ քրիստոնէական վերածնունդ, ո՛չ թէ քերանացի, այլ կենցաղավարական:

Ահա թէ ի՛նչ կը մտածէ Պօղոս առաքեալ երկու տարի Արաբիոյ քարանձաւներուն մէջ խոկալէ եւ Յիսուսի հետ դէմ յանդիման զրոյցներ ունենալէ յետոյ:

«Վասն զի ձեզի տրուեցաւ (շնորհուեցաւ) Քրիստոսի համար՝ ոչ թէ միայն անոր հաւատալ, հապա Անոր համար չարչարուիլ ալ» Փիլ. Ա. 29:

Առաքեալին աստուածաշնչեալ քառերը նորանշան լուսամուտ մը, երկնագեղ հայեացք մը եւ Յիսուսահմայ մտածում մըն է, որ կը գերադասէ մարդկային եսասիրութիւնը եւ անձնապաշտութիւնը: Սուրբ նպատակի եւ սիրոյ համար եղած ցաւն ու տառապանքը ստեղծագործութիւն է եւ արարչագործութիւն մը անհատի հոգիէն ներս:

Ս. Գրիգոր Պահլաւունիի 13 տարիներու տառապանքն էր Խոր

Վիրապին մէջ, որ դարձի բերաւ Տրդատ Թագաւորը, Հայ պալատականները, եւ Արարատեան ժողովուրդը կանգնեցուց լուսաւորութեան ճանապարհին վրայ: Սուրբ կոյսերու եւ վանականներու աննահանջ մարտիրոսութիւնն էր, որ մարդկային բնական մտածումի դոները խորտակեց եւ ցոյց տուաւ լուսապայծառ մտածումը Յիսուս Քրիստոսի: Գողգոթայի ահարկու որոտումներու եւ կայծակնաբոց փայլատակումներու լոյսին ու փոթորիկներուն տակ լսուեցաւ Հօր Աստուծոյ սիրոյ կանչը Իր Միածնի տառապանքով շրթներէն, ու խաչին նախատիմնն ու անէծքը փոխակերպեց յաւերժարոյր փրկութեան, երբ յոյնն ու հրեան, հեթանոսն ու հոռմայեցին լսեցին.

«Հա՛յր, ներէ՛՛ առողջ որովհետեւ չեն գիտեր թէ ինչ կ'ընեն»:- Ղուկ. ԻԳ. 34:

Ահաւասիկ հաւատքի ճանապարհը որ գուգորդուած է տառապանքի, ցաւի եւ նուիրումի, որ կը տանի հաշտութեան, փրկութեան եւ յաւիտենական կեանքի:

Մարդկութեան ներկայ գոյութիւնը արգասիքն է աստուածային տառապանքին ու ցաւին: Հետեւաբար մարդկային անհատական եւ համագգային տառապանքն ու ցաւը արժանիք մը պիտի դառնայ անհատին, ընտանիքին եւ ազգային յաւերժութեան, երբ այդ տառապանքը լծակցութիւն մը, մասնակցութիւն մը դառնայ Արարիչ Աստուծոյ սուրբ եւ ծննդագործող տառապանքին:

ԱԼՊԷՌ ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ